

Yhteisölähtöisyys päihdetyön näkökulmasta – Tapauksia Suomesta

Kohtaamispaikkakoordinaattori Emmi Siirtonen,
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Yhteisölähtöisyys päihdetyössä

- “Yhteisölähtöisen ehkäisevän päihdetyön ja päihteidenkäyttöä vähentäneen toiminnan hyviä käytäntöjä” (EHYT ry:n selvitys, 2017)
- Selvityksessä kartoitettiin jo olemassa olevia alkoholihaittojen ennaltaehkäisyyn, alkoholinkäytön vähentämiseen tai lopettamiseen sekä raittiuden ylläpitoon liittyviä yhteisölähtöisiä käytäntöjä
- Tässä esityksessä hahmotetaan kuvaa yhteisölähtöisen päihdetyön ilmenemismuodoista suomalaisen päihdetyön kentällä.

- Eri puolilla Suomea toimii noin 60 itsenäistä, päiväkeskusten tavoin toimivaa A-kiltaa
- Suunnattu päihdetoipujille, heidän läheisilleen ja kaikille toiminnasta kiinnostuneille
- Päihteetön toimintaympäristö mahdollistaa sosiaaliset suhteet, joita ei määritä päihteidenkäyttö
- Vertaisuus ja yhteisöllisyys ovat läsnä kaikessa toiminnassa
- Toiminnan arvoja ovat päihteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus sekä yhteistoiminta
- Toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta

- Koulutuksen kautta vertaistoimijaksi tai kokemusasiantuntijaksi
- Vapaaehtoiset vertaisohjaajat, A-kiltakoutsit ja vertaisliikuttajat toiminnan luojina
- Kokemusasiantuntijoiden tarinoilla voidaan vaikuttaa päihdeongelmaan- ja toipujiin liittyvään stigmaan sitä vähentävästi
- Kokemusasiantuntijatieto konkreettisenä keinona tuoda asiakasnäkökulmaa päihdepalveluihin
- Vapaaehtoisuudesta voimaantuu: kertyneet voimavarat tukevat päihdeettömänä pysymisessä
- Osallistujien kokemia hyötyjä: päivärytmi, hyväksytyksi tulemisen tunne ja vertaisten kohtaaminen.

- Toteutus yhteisöhoidon menetelmiä soveltaen julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä = päihdetoipujan etu
- Toiminta perustuu yhteisöllisyyteen, voimavara- ja verkostokeskeiseen otteeseen
- Asiakas itse määrittelee tavoitteensa alkoholinkäytön suhteen, työntekijä tukena
- Mahdollisuus osallistua vertaisryhmätoimintaan (AA, NA, miesten/naisten ryhmät)
- Toiminnalliset ryhmät ja yhteinen tekeminen: tutustumiskäynnit, retket, liikuntaryhmät
- Läheisten huomiointi: pari- ja perhetapaamiset, Al-Anon-läheisryhmä, lasten vertaisryhmä

Porin Sininauha

- Porin Sininauha ry:n ja Pelastusarmeijan Porin miesten asuntolan tuetut yhteisöasumispalvelut
- Asukasvalinnat tehdään yhdessä Porin psykososiaalisten asumispalveluiden kanssa
- Kohderyhmänä ovat akuutista päihdeongelmasta kärsivät porilaiset
- Asukasyhteisöt toimivat yhteisöhoidollisin menetelmin: yhteisön säännölliset kokoontumiset, joissa suunnitellaan yhteisön toimintaa, asetetaan yhteisiä tavoitteita ja tehdään koko yhteisöä koskevia päätöksiä
- Arjen retket, harrastus- ja virkistystoiminta, ryhmätoiminta

- Vuonna 1948 perustettu yhdistys vahvistaa yhteistä hyvinvointia ja tarjoaa päihderiippuvaisille turvallisen ja elämänmuutosta edistävän kuntoutusyhteisön
- Kankaanpään A-koti ja Mikkeliyhteisö tarjoavat yhteisöllistä ja lääkkeetöntä kuntoutusta päihde- ja peliriippuvaisille yksilöille, pariskunnille ja perheille
- Yhdistys kuuluu Euroopan Terapeuttisten Yhteisöjen liitto EFTC :n
- Yhteisöä käytetään muutosta eteenpäin vievänä voimana, joskin lopullinen vastuu toipumisprosessin eteenpäin viemisestä on toipujalla itsellään
- ”Yhteisö ei hoida pelkästään päihdeongelmaa, vaan pistää parhaimmillaan koko elämän perustan kuntoon.”

Kalliolan Setlementti

- Ensimmäinen Suomeen vuonna 1919 perustettu Lontoon mallin mukainen ”setlementtitalo”
- Toiminta perustuu kansainvälisen setlementtiliikkeen arvoihin: uskoa yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen, yksilön kunnioittamiseen ja tämän voimavaroihin luottamiseen sekä moninaisuuden arvostamiseen
- Toipujalla on mahdollisuus liittyä yhteisöön, jonka jäseniä yhdistää jaettu kokemus ja ymmärrys päihderiippuvuudesta
- Riippuvuuksista vapaata elämäntapaa tavoitellaan hoitavissa ryhmissä vertaistuen, yhteisöhoidon ja kahdentoista askeleen AA- ja NA -ohjelmien avulla

- Yhdessä Kritsin asumispalveluiden kanssa toteutettu porrastetusti etenevä VAHVAT-avokuntoutusohjelma on suunnattu pääkaupunkiseudun asunnottomina vapautuville vangeille
- Hoidossa sovelletaan Kalliolan Kiskon klinikan yhteisöhoitomallia: terapeutin yhteisö mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja erilaiset oppimistilanteet
- Yhteisössä voi opetella yhteiskuntaan integroitumista sekä omien asioiden hoitamista
- Arki rakentuu terapeuttien, keskustelevien ja toiminnallisten ryhmien sekä asukasyhteisötoiminnan ympärille
- Yhteisöhoidon tukipalveluihin kuuluvat muun muassa AA- ja NA-ryhmätoiminta, AA- ja NA-tukihenkilöt ja kummit

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n aikuistyö

- EHYT ry on asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, joka toimii terveiden elämäntapojen edistämiseksi koko maassa ja kaikenikäisten ihmisten parissa
- Alkoholiin, tupakkaan ja huumeisiin liittyvän ehkäisevän työn ohella EHYT ry ehkäisee digi- ja rahapelaamisesta syntyviä haittoja
- Aikuisväestön parissa tehtävä ehkäisevä työ on yksi osa-alueista, joilla pyritään lisäämään ihmisten hyvinvointia
- EHYT ry tarjoaa tietoa, tukea ja työvälineitä alkoholihaittojen ehkäisyyn sekä verkon kautta että kasvokkain tapahtuvien kohtaamisten välityksellä

Elokolo-kohtaamispaikkatoiminta

- Matalan kynnyksen päihteetöntä ja kaikille avointa toimintaa seitsemässä Elokolo-kohtaamispaikassa
- Yhteisöllinen toiminta mahdollistaa osallisuuden kokemisen siinä määrin kuin kävijä itse haluaa
- Elokolossa voi opetella arjessa ja työelämässä vaadittavia tietoja ja taitoja
- Toiminnan tavoitteena on sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen

Taitolaji-toiminta

- Tavoitteena on tukea aikuisten alkoholinkäytön hallintaa ja vähentää käytöstä aiheutuvia haittoja tarjoamalla työkaluja muutokseen ja tukea muutoksen toteuttamiseen ammattilaisohjauksen ja vertaistuen avulla
- Matalan kynnyksen ratkaisu- ja voimavarakeskeiset Cafe Taitolaji -tilaisuudet ovat avoimia kaikille alkoholinkäytön vähentämisestä kiinnostuneille ihmisille
- Osallistujat asettavat itse omat tavoitteensa suhteessa alkoholinkäyttöön
- Keskustelun teemat muotoutuvat osallistujien tarpeiden ja toiveiden mukaan
- Vertaisryhmä tukee osallistujien voimaantumista ja kannustaa hyvinvointia lisäävien ratkaisujen tekemistä elämässä

Lähteet ja lisätietoja

- Yhteisölähtöisen ehkäisevän päihdetyön ja päihteidenkäyttöä vähentäneen toiminnan hyviä käytäntöjä -selvitys (2017):
http://www.ehyt.fi/sites/default/files/tiedostot/yhteisolahtoinen_ehkaiseva_paihdeyto.pdf
- Vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus yhteisölähtöisen ehkäisevän päihdetyön ja päihteidenkäyttöä vähentäneen toiminnan keskiössä – blogi (03/2018): <https://tapatuunaus.fi/2018/03/01/vertaistuki-ja-kokemusasiantuntijuus-yhteisolahtoisin-ehkaisevan-paihdeyton-ja-paihteidenkayttoa-vahentaneen-toiminnan-keskiossa/>
- Eri toimijoiden nettisivut